

Janez Cerar

Nasilje žensk v partnerskem odnosu skozi prizmo relacijske družinske paradigme. Doktorska disertacija. Mentor: Barbara Simonič. Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, 2017. 268 + XVIII str.

Doktorska disertacija z naslovom »Nasilje žensk v partnerskem odnosu skozi prizmo relacijske družinske paradigme«, ki jo je pripravil in zagovarjal Janez Cerar, je izvirno raziskovalno delo, ki integrira različne poglede na pojav nasilja v družini. Osredotoča se na pojav nasilja s strani žensk nad partnerji v družini, ki ga kritično vrednoti in razlaga skozi prizmo paradigme relacijske družinske terapije.

Nasilje je vsesplošen pojav, ki pušča za seboj številne posledice. Še posebej uničujoče na vse družinske člane deluje družinsko nasilje, saj se pričakuje, da so družina in odnosi v njej prostor intimne, kjer naj bi bilo prisotno največ varnosti in zaščite. Zato je toliko bolj pretresljivo doživljanje žrtev, ko ta najbolj varen prostor postane prostor največje groze. Doktorska disertacija se osredotoča na raziskovanje nasilja v družini z vidika, ko so izvajalci družinskega nasilja ženske in ko to nasilje izvajajo nad svojimi partnerji.

Namen doktorske disertacije, ki je s svojo zasnovo tudi prvo tovrstno znanstveno delo pri nas, je bil ugotoviti in podrobneje raziskati nekatere vidike pojavnosti ženskega nasilja nad moškim v partnerskem odnosu v slovenskem prostoru ter ugotovitve primerjati z ugotovitvami obstoječih tujih raziskav. Čeprav v splošnem prevladuje prepričanje, da je nasilje nad partnerjem predvsem moška domena, pričujoča doktorska disertacija takšno sklepanje zanika, saj potrjuje, da partnersko nasilje ni toliko povezano s spolom, pač pa so v ozadju drugi dejavniki, predvsem travmatične izkušnje iz otroštva. Rezultati namreč potrjujejo, da so izkušnje različnih oblik travme v otroštvu povezane z izvajanjem ali doživljanjem nasilja v odraslem partnerskem odnosu.

Doktorska disertacija je razdeljena na dva dela. V teoretičnem delu je celostno predstavljen pojav nasilja, od širše predstavitve družbenega pojmovanja in opredelitve odnosa do nasilja do opredelitve nasilja v družini, še zlasti pa nasilja v partnerskem odnosu. Avtor se osredotoča na različne psihološke teorije o nasilju, predstavi teorijo konflikta in pojav nasilja kot strategijo neprimerne reševanja konfliktnih situacij. Poseben izviren prispevek disertacije je vključitev paradigme relacijske družinske terapije kot izhodišča za razumevanje globljih vzrokov, ki poganjajo nasilne vzorce vedenja. Nakazana je tudi možnost naslavljanja in razrešitve nasilja žensk s pristopom relacijske družinske terapije, ki odpira možnosti odrešenja iz nasilnih vzorcev v odnosih.

Drugi del disertacije je empirične narave in predstavlja glavni znanstveni disertacije kot celote. V tem delu sta predstavljeni dve raziskavi. Kvantitativna raziskava je bila s pomočjo izbranih vprašalnikov osredotočena na ugotavljanje pojavnosti ženskega nasilja v partnerskem odnosu, obenem pa je avtor raziskoval, ali ob-

staja povezanost med izvajanjem in doživljanjem nasilja v partnerskem odnosu ter travmatičnimi izkušnjami v primarni družini, to je z družinskim okoljem, iz katerega posamezniki prihajajo. Drugi, kvalitativni del raziskave, pa z uporabljenimi fenomenološko psihološko metodo dopolnjuje ugotovitve prvega dela, saj odstira globlje vidike doživljanja moških, ki so žrtve družinskega nasilja oziroma žrtve svojih partnerk.

Avtor izkazuje odlično poznavanje zahtevnega in velikokrat tudi družbeno občutljivega področja ženskega nasilja, ki ga razlaga v kontekstu paradigme relacijske družinske terapije. Disertacija je poglobljena in izčrpna razprava o temeljnih pojmi, ki se nanašajo na izbrano tematiko in z izbranim izhodiščnim vidikom (pogleda na pojav nasilja, ko so izvajalke ženske in žrtve moški) predstavlja novost v slovenskem merilu. Avtor pregledno metodološko in jezikovno korektno obravnava izvirno tematiko ter jo znanstveno obdelava in interpretira. Pri obravnavi tematike se pojavlja tudi vprašanje, katero izhodišče je najboljše pri razumevanju pojavnosti nasilja žensk: ali o tem nasilju govoriti z vidika žrtve (moških) ali z vidika izvajalcev (žensk). Ugotovitev je, da se tega ne da ločevati, kakor se ne da ločevati niti posledic nasilja glede na to, kdo ga izvaja: nasilje je vedno nasilje (ni manjše, če ga izvaja ženska) in žrtev je vedno žrtev (ni manjša žrtev, če je žrtev moški, kadar nad njim izvaja nasilje ženska).

Janez Cerar posveča pozornost tako analitičnim kakor tudi empiričnim izhodiščem in ponuja celosten pogled na zapleten pojav nasilja, ki je, žal, eden izmed perečih problemov sodobnega človeka. Spoznanja, ki jih prinaša pričujoča doktorska disertacija, bodo širši družbi v pomoč pri sistematičnem reševanju problema nasilja v družini, zlasti nasilja žensk nad moškimi. Dve glavni ugotovitvi oziroma poudarka disertacije, ki ju je še posebej vredno upoštevati, sta sledeči. Prvič, izvajanje in doživljanje nasilja v partnerskem odnosu ni domena le enega spola, tako moški kakor ženske so izvajalci partnerskega nasilja, prav tako so tudi žrtve partnerskega nasilja, saj rezultati kažejo veliko simetrijo med spoloma, tako v razširjenosti kakor tudi pogostosti izvajanja in doživljanja nasilja med partnerjema. Pri obravnavi ter strokovnem delu z žrtvami in izvajalci partnerskega nasilja pa je vseeno treba upoštevati nekatere specifične: kako nasloviti izvajalce nasilja, kadar so te ženske, in poznati specifične doživljanja žrtve, kadar so te moški. Drugič, partnerskem nasilju žensk nad moškimi srečamo stanje oziroma dinamiko, ki bi ga v notranjepsihičnem afektivnem svetu ženske in moškega lahko opisali kot biti »moški brez ponosa« in »ženska brez miline«. Vprašanje, ki je v ozadju, je: Kaj ustvarja to stanje v posamezniku in zakaj se poustvari taka dinamika v odnosu? Odgovor je v paradigmi relacijske družinske terapije, ki razlaga, da se ta stanja, ki predstavljajo afektivni psihični konstrukt, vtisnejo v nas že preko najzgodnejših izkušenj, avtor pa tu predstavlja travmiranost in travmatične izkušnje v otroštvu kot tiste, ki lahko predstavljajo izhodišče razumevanja tega stanja. Zato je pri obravnavi nasilja vedno treba iti globlje v intrapsihične sfere posameznika in se ne ustavljati le na površju.